

for sig vil hjælpe disse Menneſker ved, at der fra andre mere begunſtigede Menneſkers Side gøres dem Indrømmelser, er det af meget tvivlſom Værdi, at vi overhovedet give os til at tale om dette Spørgsmaal. Maa vi ſaa ikke hellere ſige til dem: Hjælp jer ſelv, Folkens, til at forbedre eders Skolevæſen eller eders Ulykkesforſikring, I ſkulde betale det ſelv. Men ſaa maatte vi da hellere ſige til dem: Betal det direkte, end at forlange Betalingen indirekte med alt det Omſvøb, det er at lade det gaa igennem Statskaſſen.

Jeg ſkal ſlutte af med nogle ganſte ſaa Betragtninger om Sandsynligheden for denne Sags videre Skæbne. Der er fra flere Sider blevet gjort gældende, at det ſaa hære ud end det Billede, jeg havde ſtillet op. Jeg er fremdeles ikke bleven overbevist derom, det har jeg allerede nævnt. Jeg har udtalt ſom mit Ønſte, og det gør jeg fremdeles, at Tinget vil tage dette Spørgsmaal op med al den Alvor og Energi, hvormed det overhovedet kan behandle en Sag og uden nogen Doktrinariſme og ogsaa ſaaledes, at det i Virkeligheden er villigt til rimelige Overenſtomſter paa denne Sag, naar det blot faſtholder ſaadanne Hovedbetragtninger og Grundſyn, at det kan ſige, at det er gaaet ud af denne Forhandling med en abſolut reel paaviſelig Gevinſt, og at denne Gevinſt har et nogenlunde nævneværdigt Omfang. Men min Sagen paa og Paaflynden af dette Arbejde gaar ikke abſolut ud paa, at vi hurtigt ſkulde ende denne Sag med et Reſultat. Der er fra modsat Side, fra den højtærede Finansminiſter og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) peget paa, at den Side, ſom her var den konſervative, var den ſtærkeſte. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds ſagde forleden Dag, at hvis vi nu ikke ſkyndte os og ſik en Toldreform i Aar, ſeneſt ad Aare, kunde vi ſkyde en hvid Pind i lange Tider efter den, ſaa ſtete det i alt Fald ikke i dette Aarhundrede, antager jeg, det var, — thi det var vel ikke i det første Hundrede Aar, det ærede Medlem mente — i alt Fald laa det da meget langt borte. Og deri var der en Opfordring til os om at viſe en meget ſtor Reſignation, en Reſignation, der maatte gaa langt, langt ud over den, der er viſt af Toldkommiſſionens Mindretal. Jeg ſkal ikke foregribe, hvordan Tinget vil ſtille ſig til den Slags Sager ſiden, men jeg kan ikke andet end fremhæve, at jeg tror ikke, man alt for meget ſkal anlægge ſit Arbejde efter den Betragtning, at de, der ſtaa paa det beſtaaende, abſolut ere de ſtærkeſte. Sagen er nemlig den, at ved en fornuſtig og grundig Be-

handling af denne Sag vil den vokſe, og ſaa ville vore Anſtuelſer og Grundſætninger vokſe ſig ſtærkere og ſtærkere. Og jeg tror, de ville vokſe ret hurtigt. Ellers kan man ſige — og det er en gammel Tale — at det er den gamle Fejl, vi have gjort ſaa mange Gange, at vi have ſagt: Vi ville vente og vi kunne vente. Men medens man venter og medens man bier, ſaa gælder det gamle Ord: Medens Græsjet grov, dør Koen: Jeg har imidlertid den Overbeviſning, at der virkelig ude i Befolkningen er Vækſt i den Sag, og at der kan komme yderligere Vækſt i den, hvis dette Ting ſom ſagt vil lægge tilſtrækkeligt Arbejde og Udvikling ind i det. Saa er der nogle, der ſige: Men det ſer jo netop modsat ud, du tager fejl — det have mange ſagt til mig — det er jo tværtimod de protektioniſtiſke Anſtuelſer, ſom lade til at vokſe ude i Landet. Nej, jeg tror det ikke. Jeg tror, at man ganſte rolig kan ſe paa diſſe protektioniſtiſke Bylder, der vokſe ud i en eller anden Samfundsklaſſe. Jeg tror, man har Ret til at regne med, at de ikke ville ſaa nogen ſtor Indflydelse eller Værdighed. Sagen er jo nemlig den, at hvor diſſe ny protektioniſtiſke Sdeer ere vaagne op — jeg vil ſige f. Eks. i Landbruget —, kan man i og for ſig godt forſtaa, at de ere komne frem. Det er ſlet ikke unaturligt, naar man ſer paa den hele Stilling, hvori Landbruget er. Alle vide, at det lever under et Tryk, og at Forholdene og Omſtændighederne ude fra og inde fra have gjort Stillingen Aar for Aar ugunſtigere. Det er da ikke unaturligt, men nødvendigt — Selvopholdelsesdriften kræver det —, at man ſøger ny Udveje, og ſaa gaar det akkurat ſom, naar Doktoren ſtal til at kurere paa det ſyge Legeme, han maa give Manden noget ind, og ſaa prøver han med det ene og det andet, maatte gøre det hverken Skade eller Gavn, men det er dog altid et Forſøg. Naar man ſer, at der udvikler ſig en Sygdom, ſom man vil forebygge, eksperimenterer man. Det er naturligt, at enkelte ſige: Prøv det, lad os ſnakke om det, lad os ſe, om ikke Toldbeſtyttelse og den Slags Foranſtaltninger kunde hjælpe paa Landbruget. Jeg ſer deri ikke nogen protektioniſtiſt vokſende Strøm, det er kun et naturligt Udſlag af den almindelige Tendens til at forſøge, hvad det er, der ſkal redde os. Men hvad er der hidtil ſket lige over for den Slags Ytringer? Hver Gang Landmændene ere traadte op ſom Korporation i større Forſamlinger, have de retledet diſſe enkelte Menneſker, der ere komne med ſaadanne Sdeer. Det er altid ſket i deres Organifationer, i Landhuſhold-